

PERFECTUS

AC

2020/2

Kontakti revije

Poštni naslov

Uredništvo revije Perfectus AC
Svetovanje in izobraževanje, dr. Andrej Raspor, s. p.
Dolga Poljana 57
5271 Vipava
Slovenija

Glavni kontakt

Andrej Raspor
E-pošta: zalozba.perfectus@gmail.com

Glavni urednik
Andrej Raspor, Perfectus Slovenija

Odgovorna urednika

Bojan Macuh
Pedja Ašanin Gole

Uredniški odbor revije

Andrej Raspor, Slovenija
Bojan Macuh, Slovenija
Pedja Ašanin Gole, Slovenija
Sašo Murtič, Slovenija
Darko Lacmanović, Črna gora
Bill Nichols, Velika Britanija
Žaneta Trajkoska, Severna Makedonija
Milica Slijepčević, Srbija
Admir I. Beganović, Bosna in Hercegovina
Milenko Radoman, Črna Gora

Jezikovni pregled

Bojan Macuh, slovenski jezik
Darko Lacmanović, bosanski, črnogorski, hrvaški jezik
Pedja Ašanin Gole, srbski jezik
Lejla Koman Batagelj, slovenski in angleški jezik

Naslovnica

<https://www.hloom.com/resources/templates/cover-pages/creative-design>

Arhiv revij

http://www.andrejrasspor.com/perfectus_zalozba
Since 2018 -

Mednarodna standardna serijska številka
(on line) **ISSN 2738-4586**.

Področje in opis revije

Revija Perfectus AC je interdisciplinarna znanstvena revija, ki objavlja prispevke s področja kadrov, turizma, odprtih inovacij, organizacije in menedžmenta v povezavi z industrijo 4.0. Vsebina ni omejena zgolj na navedene tematske sklope, ampak smo za vaše predloge odprti. Še posebej želimo objavljati prispevke, ki obravnavajo nove in aktualne teme in predstavljajo znanstvene dosežke v razvoju ter njihovo uvajanje in uporabo v praksi. Vsled tega objavljamo tudi tematske številke. Zato vas vabimo, da se nam pridružite.

Pogostost izhajanja

Revija Perfectus AC izhaja enkrat letno. Tematske revije pa izhajajo po potrebi.

Politika za prosti dostop

Revija Perfectus AC omogoča odprt dostop do svojih vsebin, ki temelji na načelu odprtih inovacij, po katerem bi prosto dostopni rezultati javnosti omogočile večjo globalno izmenjavo znanja.

Navodila avtorjem

V reviji Perfectus AC objavljamo znanstvene članke, rezultate raziskovalnega dela avtorjev. Prispevki so lahko napisani v slovenskem, angleškem, hrvaškem, bosanskem, srbskem (latinica), črnogorskem jeziku. Objavljamo izključno dela, ki še niso bila objavljena v znanstveni obliki v kakšni drugi reviji ali zborniku. Avtorji so odgovorni za vse morebitne kršitve avtorskih pravic. Prispevki niso honorirani. Objava prispevkov se ne zaračunava.

Besedilo naj bo oblikovano po navodilih (interesenti nam pišite, da vam posredujemo predlogo z bolj podrobnimi navodili). Na začetku prispevka, takoj za naslovom v originalnem in angleškem jeziku naj bo povzetek dolžine do 10 vrstic z do 5 ključnimi besedami. Članek naj obsega do 10 strani brez povzetkov, virov in prilog. Predložite tudi sliko in kratek strokovni življenjepis vsakega od avtorjev (do 10 vrstic). Članki morajo biti pred objavo lektorirani. Avtorji so odgovorni za jezikovno ustreznost. Ne uporabljajte opomb v besedilu. Eventualne opombe, ki naj bodo kratke, navedite na dnu besedila skupaj z literaturo. Seznam citirane literature oblikujte po APA-standardu. Na koncu prispevka so navedeni po abecednem redu. V kolikor je možno navedite DOI številko.

Predložene prispevke pregledata in ocenita najmanj dva neodvisna recenzenta. Na osnovi mnenj in predlogov recenzentov uredniški odbor ali urednik sprejmeta prispevek, zahtevata manjše ali večje popravke in dopolnitve ali ga zavrneta. Če urednik oz. recenzenti predlagajo večje popravke, se dopolnjeni prispevek praviloma pošlje v ponovno recenzijo. Podrobna navodila najdete na:

http://www.andrejrasspor.com/perfectus_zalozba

OČUVANJE NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE U LOKALNOJ ZAJEDNICI KROZ PRIZMU RADA KULTURNO-UMJETNIČKOG DRUŠTVA „KUPLJENOVO“

Barbara Franić <https://orcid.org/0000-0001-6076-4502>¹

Sažetak: U ovom radu autorica pokušava dati prikaz važnosti udruga u kulturi u lokalnoj zajednici u očuvanju baštine, posebice nematerijalne kulturne baštine te isto tako prikazati vrijednosti te iste baštine za zajednicu. Navedeno možemo promatrati i kao ulaganje u zajednicu koje se očituje kroz programe i aktivnosti udruga u kulturi. Danas, u doba sveprisutnije globalizacije, različitost dobiva sve više na značenju i sve češće se u lokalnim zajednicama javlja poriv da se očuva vlastiti kulturni identitet kroz različite oblike nematerijalne kulturne baštine. Udruge u kulturi predstavljaju važnog dionika lokalne zajednice, dok je nematerijalna kulturna baština zajedničko dobro lokalne zajednice koja ujedno predstavlja i kulturni identitet te zajednice, stoga je skrb o nematerijalnoj kulturnoj baštini neizbježna. Identifikacija vlastite tradicije i njezina očuvanost predstavljaju vrlo važan temelj za razvoj lokalne zajednice te je iz tog razloga važno aktivirati sve članove zajednice. Iz svega navedenog se postavlja istraživačko pitanje ovog članka: kroz koje aktivnosti udruge u kulturi mogu očuvati nematerijalnu kulturnu baštinu u lokalnoj zajednici? U Republici Hrvatskoj udruge u kulturi, posebno one amaterske, imaju važnu ulogu u očuvanju nematerijalne kulturne baštine i aktiviranju članova zajednice što će biti ilustrativno prikazano kroz aktivnosti kulturno-umjetničkog društva „Kupljenovo“.

Ključne riječi: udruge u kulturi, lokalna zajednica, nematerijalna kulturna baština, očuvanje baštine.

PRESERVATION OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE IN THE LOCAL COMMUNITY THROUGH THE PRISM OF THE WORK OF THE CULTURAL AND ARTISTIC SOCIETY "KUPLJENOVO"

Summary: In this paper, the author attempts to present the importance of cultural associations in the local community in terms of preservation of heritage, especially the intangible cultural heritage, and also to present the values of the same heritage for the community. We can also view this as an investment in the community, manifested through programs and activities of cultural associations. Today, in times of widespread globalisation, diversity gains more and more significance. In local communities there is often present a greater urge to preserve its own cultural identity through various forms of intangible cultural heritage. Cultural associations represent important stakeholders of the local community, while the intangible cultural heritage is a common good of the local community, which also represents the cultural identity of the community, so caring for the intangible cultural heritage is inevitable. Identification of our own tradition and its preservation represents a very important basis for the development of the local community. It is therefore important to activate all members of the community. In the Republic of Croatia, cultural organizations, especially amateurs, play an important role in preserving the intangible cultural heritage and activating community members, which will be illustrated through the activities of the cultural and artistic society "Kupljenovo".

Keywords: cultural associations, local community, intangible cultural heritage, heritage conservation.

DOI: 10.5281/zenodo.7244538

¹ Senior Lecturer, University of Applied Sciences Baltazar Zuprešić, Croatia, PhD student, School of Advanced Social Studies, Nova Gorica, Slovenia, barbara.franic@gmail.com

Uvod

Okvirna konvencija Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo (Faro konvencija, Vijeće Europe, 2005), definira da je „kulturna baština skupina dobara naslijeđenih iz prošlosti koje ljudi identificiraju, neovisno o vlasništvu, kao odraz i izričaj svojih vrijednosti, vjerovanja, znanja i tradicija koje su u stalnom procesu evoluiranja te uključuje sve aspekte okoliša koji proistječu iz međusobnog djelovanja ljudi i mjesta u vremenu.“ Sukladno postavljenoj definiciji baština predstavlja proces različitih aktivnosti s ciljem identificiranja prošlosti koju želimo ostaviti u naslijeđe budućim generacijama. Društveni razvoj kao koncept, na koji baština ima utjecaja, ima cijelu lepezu vrijednosti koji mogu stvoriti pozitivne učinke na lokalnu zajednicu, ali i na pojedince unutar nje. Sve se više naglašava važnost baštine za podupiranje lokalnog identiteta te osnaživanje lokalne zajednice kroz njezinu aktivnu ulogu u očuvanju i prezentaciji baštine (Goddard, 2009). U Hrvatskoj su udruge u kulturi prepoznate kao aktivni dionici u očuvanju nematerijalne kulturne baštine u lokalnoj zajednici. Većinom se radi o amaterskim društvima koji unutar svoje lokalne zajednice, uspješno odolijevaju izazovima globalizacije njegujući svoju lokalnu kulturu. Doprinos njihovog djelovanja očituje se u zajedništvu i razvijanju kulturnog života zajednice kao i u očuvanju tradicijske kulture zajednice. Bitno je da se u lokalnoj zajednici osigura povezanost koja je temeljena na kulturi. Pretpostavka je da će članovi lokalne zajednice biti voljni sudjelovati u aktivnostima s kojima su izravno povezani, a upravo su kultura i baština jedna od bitnih odrednica za povezivanje unutar zajednice. Takvu tezu zastupa i Brennan (2019) koji navodi da se lokalna kultura i njezino očuvanje mogu usmjeriti na aktivaciju lokalnog stanovništva, jer upravo ona je najbolji promotor raznolikosti i kulturnog lokalnog identiteta. U radu, osim teorijskog pregleda, biti će prikazana i opisna analiza djelatnosti Kulturno-umjetničkog društva „Kupljenovo“ koji ima vrlo važnu ulogu u svojoj lokalnoj zajednici. Osim što više od 35 godina brižno čuvaju i njeguju svoju tradicijsku kulturu, ispunjavaju i potrebe svojih članova za druženjem i kulturnim participiranjem. Kroz gotovo tri desetljeća, okupili su brojne članove te su posebnu brigu posvećivali i još uvijek posvećuju mladima i djeci kod kojih nastoje da osiguraju prijenos znanja „s generacije na generaciju“. Na taj način probuđuju interes kod mladih, ali i ostalih članova lokalne zajednice da brinu o vlastitoj lokalnoj kulturi i kulturnom naslijeđu. Iz svega navedenog se postavlja istraživačko pitanje ovog članka: kroz koje aktivnosti udruge u kulturi mogu očuvati nematerijalnu kulturnu baštinu u lokalnoj zajednici, odnosno koje su to aktivnosti koje provodi kulturno-umjetničko društvo „Kupljenovo“ u svojoj lokalnoj zajednici i pri tome doprinosi očuvanju nematerijalne kulturne baštine.

Vrijednost nematerijalne kulturne baštine za lokalnu zajednicu

Ideja raznolikosti i kulturnog identiteta, zatim zajednička odgovornost prema baštini i nestručnjacima i svima unutar zajednice postale u posljednje vrijeme postale su okosnica brojnih znanstvenih istraživanja. U kontekstu zajednice, možemo ju povezati sa osjećajem pripadnosti nekoj kulturi, odnosno sa osjećajem identiteta. Jedna od najstarijih i opće prihvaćenih definicija kulture jest ona od Tylora (1871) godine koji kulturu definira kao „...onu složenu cjelinu koja uključuje znanje, vjerovanje, umjetnost, moral, pravo, običaj i druge sposobnosti i navike koje čovjek stječe kao pripadnik društva“. Iz navedene definicije možemo zaključiti kako kultura predstavlja skup elemenata (ponajprije neopipljivih, odnosno nematerijalnih), a ne samo jednu dimenziju, koji pojedinu kulturu čine jedinstvenom. Kulturu njeguju i čuvaju mnoga društva već stotinama godina i ona postala dio tradicije koja se prenosi s koljena na koljeno već generacijama. I na taj način predstavlja identitet određene zajednice. Kultura podrazumijeva i identitet zajednice. U novije vrijeme pojam zajednice se koristi za označavanje osjećaja identiteta ili pripadanja, koje može ili ne mora biti povezan s geografskim područjem. U tom smislu zajednica se oblikuje kada ljudi imaju jasnu ideju o tome tko ima nešto zajedničko s njima i tko nema. John Bruhn (2011) daje noviju definiciju zajednice u kojoj naglašava važnost zajedništva, odnosa i veza između njezinih članova te ističe da „općenito gledano, zajednica implicira kako u nekoj grupi ljudi, obično na nekom određenom lokalitetu, postoje odnosi koji idu preko „slučajnog poznanstva“, a ti su odnosi bliži i tješnji od usputnih poznanstava ponajprije stoga što „grupa dijeli neke zajedničke ciljeve, vrijednosti, a možda i način života koji ih uzajamno pojačava, stvara pozitivne osjećaje i rezultira određenim stupnjem uzajamne predanosti i odgovornosti“. Možemo reći kako odnosi u zajednici počivaju na prirodnoj volji, „koja uključuje sentimente, tradiciju i zajedničke veze kao dominantne sile.“ (Geiger Zeman i Zeman, 2010, 35).

Posljednjih desetljeća sve se više pažnje posvećuje očuvanju kulturne baštine. Suvremeni koncept baštine temelji se na određivanju njezine važnosti i vrijednosti za lokalnu zajednicu i propitivanju njezine uloge u lokalnom društvenom razvoju. Sve izraženiji i prisutniji globalizacijski procesi, industrijalizacija, Internet, narušenost ekološke ravnoteže, nastojanja pokretanja i implementacije programa održivosti postali su glavni motivi za povratak korijenima, odnosno aktiviranje potrebe za osvješćivanje i definiranje identiteta te potrebe za pripadanjem (Geiger Zeman i Zeman, 2010). A pripadanje možemo ostvariti u zajednici ili u društvu. U tom kontekstu treba istaknuti Skledara (2012;33) koji navodi da je čovjek, „po jednom od svih bitnih određenja i značajki, između ostalih (da je tjelesno, racionalno, umsko biće, itd.) i društveno i kulturno biće, pa to znači da je ljudski život moguć i smislen jedino u zajednici s drugim ljudima, u određenoj sociokulturnoj skupini – obiteljskoj, prijateljskoj, profesionalnoj, nacionalnoj i slično“.

Kulturnu baštinu, materijalnu i nematerijalnu možemo prepoznati kao nositelja određenih specifičnosti, ali i (kulturnog) identiteta lokalne zajednice. Predstavlja zajedničko bogatstvo čovječanstva vidljivo u njezinim posebnostima i različitostima, a njena zaštita jedan je od važnih faktora za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta. Kulturnu baštinu čine „pokretna i nepokretna

kulturna dobra od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropolozkog i znanstvenog značenja“ (Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, 2021). Pojam kulturna baština postao je prilično širok u posljednja dva desetljeća te je sada vidljivo i prema danoj definiciji da kulturna baština uključuje i nematerijalne elemente. Istodobno kada je značenje pojma baština postalo šire (Der Aruwer i Schramme, 2011) odgovornost za zaštitu i očuvanje baštine sve je više postaje zadatak šireg društva.

Međunarodno prihvaćen pojam nematerijalna kulturna baština pojavio se prvi puta u Konvenciji o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (UNESCO, 2003), dok je ranije u dokumentima UNESCO-a bilo znano kao tradicijska kultura i folklor (1989) ili pak usmena i nematerijalna baština čovječanstva (1998). Danas, pod nematerijalnom kulturnom baštinom prepoznajemo mnoge pojavnosti kulture, te pokriva široko mnoga kulturna dobra, a u užoj definiciji predstavlja „običaje, vjerovanja, znanja, vještine, pojave duhovnog stvaralaštva koje se prenose predajom, a društva, grupe ili pojedinci prepoznaju ju kao svoju baštinu, a manifestira se osobito kroz: jezik, dijalekte, govore i toponimiku te usmenu predaju ili izričaje; folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, običaja, mitologije; tradicijska umijeća i obrte; znanje i vještine vezane uz prirodu i svemir; kulturološke prostore gdje se tradicionalne pučke vrijednosti sreću u povećanoj mjeri te mjesta gdje su se pričale priče, održavali sajmovi, svetkovine ili godišnje procesije“ (Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2020). Iz navedenog je vidljivo koliko je opsežan i kompleksan obuhvat nematerijalne kulturne baštine, stoga svrha prethodno spomenute UNESCO-ove Konvencije (2003) je poticanje država potpisnica da osiguraju zaštitu, potiču očuvanje, osiguraju poštivanje nematerijalne kulturne baštine, podižu svijest o njezinoj važnosti kako na lokalnoj tako i na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Vrijednost kulturne baštine za zajednicu naglašava Barber (2003, 81–84) koji kaže da nam „kulturna baština omogućava da se vidimo kao dijelovi nevidljivih cjelina ili zajednica koje su vezane zajedničkim karakteristikama koje nadilaze naše razlike“. Nadalje Barber navodi (2003) da nas je do jednoobraznosti dovela ekonomska globalizacija te da je to razlog zbog čega je zaštita kulturne baštine postala politička i ideološka zadaća, a s ciljem očuvanja kulturne raznolikosti. Dalje navodi da je za uspostavu i održavanje demokracije u društvu nužno očuvanje i zaštita kulturne baštine jer demokracija ne bi trebala uzeti u obzir samo mišljenja sadašnjih, već i mišljenja prošlih generacija te da kulturno nasljeđe omogućava komunikaciju s našim precima i stoga ga treba čuvati u svrhu uspostavljanja i održavanja demokracije (Barber, 2003, 80). Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, nameće se i kao odgovornost lokalne zajednice te je njezino sudjelovanje u njezinom očuvanju neophodno da bi se postiglo zajedničko razumijevanje svih zadanih ciljeva povezanih s njom. Također je potrebna identifikacija i djelovanje svih dionika unutar lokalne zajednice (Ripp i Rodwell, 2016). A to se najčešće ogleda u učlanjenju u neku organizaciju civilnog društva ili udrugu. Razlozi zbog kojih se ljudi uključuju u udruge su mnogobrojni. Stoga ovdje možemo istaknuti društvene angažman u zajednici, ispunjavanje slobodnog vremena u vidu edukacije o nekom području, dobrotvorni rad i tome slično. Članovi lokalne zajednice mogu se odlučiti za sudjelovanje u provedbi aktivnosti na lokalnoj razini iz mnogo razloga kao što su: osjećaj da je korisno i važno ono što čine za svoju zajednicu, nova poznanstva s ostalim članovima zajednice, priznanje za doprinos koju daju za unapređenje zajednice od ostalih članova zajednice, mogućnost stjecanja novih iskustava i vještina, te zadovoljstvo koje osjećaju kada vide dugoročne rezultate svojeg angažmana u zajednici.

Istraživanje

Kako bi došli do odgovora na postavljeno istraživačko pitanje, u radu se primjenjuju metode klasifikacije, deskripcije i indukcije. Metoda klasifikacije često je upotrebljavana u znanstvenim istraživanjima te „podrazumijeva podjelu (razvrstavanje, kategoriziranje, klasificiranje) istraživanih objekata ili pojava prema nekom kriteriju, ovisno o predmetu i svrsi istraživanja“ (Crljenko, 2017, 85). Crljenko (2017) opisuje da takva podjela „uvažava međusobno isključiva obilježja pojava ili objekata“, a u prilog tome govore i drugi autori (Bailey, 1994; Bhattacharjee, 2012) što možemo objasniti ako primjerice udruga prema nekom kriteriju pripada jednoj kategoriji (kultura, sport, zdravstvo) ne može istodobno pripadati drugoj kategoriji. Istražujući podjelu organizacija civilnog društva u kulturi u Republici Hrvatskoj uvidjela se klasifikacija podjele udruga prema dva kriterija: a) amaterske udruge u kulturi i strukovne udruge u kulturi. Metoda deskripcije predstavlja „opis pojava koje se istražuju, a svako istraživanje bi trebalo započeti s deskripcijom svih temeljnih pojmova ili pojava“ (Metzinger i Toth, 2020, 13). Žugaj i suradnici (2006) navode kako se „u znanstvenom radu pri opisivanju činjenica, pojava ili podataka posvećuje velika pozornost što bi u konačnici trebalo rezultirati povećanom objektivnosti i točnosti u svim drugim fazama istraživanja“. Pojava koja se istražuje u ovom radu jest Kulturno-umjetničko društvo „Kupljenovo“ i njegov doprinos lokalnoj zajednici aktivnosti koje provodi s ciljem očuvanja nematerijalne lokalne baštine. Induktivna metoda „podrazumijeva zaključivanje od pojedinačnih slučajeva prema općim zakonitostima, odnosno sistematsko i dosljedno primjenjuje induktivni načina zaključivanja u kojem se na temelju pojedinačnih ili posebnih činjenica dolazi do općih zaključaka“ (Zelenika, 2000). Slijedom navedenoga, u ovom poglavlju je predstavljen opis sekcija društva i njihovih aktivnosti kroz koje se manifestira očuvanje lokalnog tradicijskog naslijeđa.

Amaterske organizacije civilnog društva u području kulture u Republici Hrvatskoj – udruge u kulturi

Zauzimanje građana za rješavanje određenih problema unutar lokalne zajednice nije praksa većine građana koji smatraju da sve probleme treba riješiti državna odnosno lokalna vlast. Bežovan (2004, 174) tvrdi kako su „osjećaji i praksa solidarnosti u Republici

Hrvatskoj više razvijeniji na osobnoj nego na društvenoj razini". Krajem devedesetih godina dvadesetog stoljeća sve više jača svijest o važnosti civilnog društva i njegovog razvoja u svim sferama društvenog života. Civilno društvo podrazumijeva aktivne građane, koji se udružuju dobrovoljno, te koji žele promjenu u svojoj lokalnoj društvenoj zajednici, a smisao djelovanja udruge je u zaštiti i promicanju interesa članova udruge i društvene zajednice. Nadalje, civilno društvo prema Huyseu (2001, 140) kao pojam sve se više povezuje sa idejom aktivnog građanstva posebice zbog svoje uloge koju ima procesu naturalizacije pri obavljanju sljedećih zadaća: obrazovanje i podizanje svijesti, promicanje interesa i pružanje različitih usluga (Huyse, 2001, 140). Takve organizacije, u koje pripadaju i udruge u kulturi pružaju platformu na kojoj se razvijaju mišljenja i vrijednosti te pokreću aktivnosti koje omogućuju prijenos vrijednosti. To može stvoriti socijalni kapital, što dovodi do razvoja određenih stavova, vještina i identifikacija od strane građana, a svi su oni važni za otvoreno i demokratsko društvo (Huyse, 2001, 140–141).

Udruge predstavljaju najčešći oblik organizacija civilnog društva u Republici Hrvatskoj te su važan čimbenik društvenoga života. Civilno društvo može pomoći ljudima da se prisjete zajedničkih iskustava, tradicija, identiteta i vrijednosti. Aktivnosti civilnog društva mogu na taj način dovesti do očitijeg osjećaja zajednice (Rosenstein, 2006, 1). Rosenstein nadalje navodi (2006, 1) kako civilno društvo koje djeluje na području baštine može pomoći u njegovanju osjećaja pripadnosti zajednici stvaranjem figurativnog mjesta susreta jer takvo mjesto može uključivati razne manifestacije temeljene na tradiciji poput glazbenih svečanosti, gastronomske ponude, oživljavanje zaboravljenih mitova i legendi koje predstavljaju prijenos tradicijskih i baštinskih vrijednosti mlađim naraštajima.

Osnovna svrha djelovanja većine od ukupno 4.356 aktivnih udruga u kulturi (Registar udruga, 2020) u potpunosti ili djelomično je područje kulturne baštine koje se očituje kroz očuvanje kulturne baštine, odnosno nematerijalne kulturne baštine i tradicijske kulture, koje svojim djelovanjem, programima i projektima tradicijske vrednote nastoje očuvati od zaborava. Njihovi su zajednički programski cijevi vezani uz lokalnu ili širu zajednicu. U Hrvatskoj su najbrojnije udruge u kulturi - amaterske udruge, a one su najčešće registrirane kao kulturno-umjetnička društava. Kulturno-umjetnička društva u Republici Hrvatskoj predstavljaju najbrojnije oblike udruga u kulturi. Najčešće su osnovana radi očuvanja kulturne baštine, materijalne, i nematerijalne (u većoj mjeri), očuvanja vlastitog kulturnog identiteta, oživljavanje starih zanata, oživljavanje mitova i legendi, rekonstrukcija zaboravljenih običaja i tome slično. Tu možemo dodati i njihovu ulogu u okupljanju i poticanju lokalnog stanovništva na kulturno razvijanje lokalne zajednice, pri čemu gotovo sve udruge imaju naglasak na mladima i djeci kojima pripada važna uloga u očuvanju tradicijske (lokalne) kulture i daljnjem prenošenju iste.

Bitno je napomenuti da su članovi udruga u najvećoj mjeri amateri, dok su voditelji i suradnici članovi strukovnih udruženja. Rudi Supek navodi da je amaterizam - „ta spontana kulturna djelatnost, zove amaterska stoga, jer ne postoji s motivom stjecanja sredstava za život, nego je izraz unutrašnje motivacije i potrebe čovjeka da djeluje, da se izražava kulturno-umjetnički, ali da se izražava ne samo zbog unutrašnje potrebe nego i zbog društvene potrebe jer ta djelatnost ima dva bitna aspekta da udovolji jednom interesu i jednoj kreativnoj potrebi izražavanja i s druge strane da je ona izraz spontane manifestacije društvenosti“ (Supek, 1974, 8). Amaterska društva nisu komercijalna i nisu opterećena akumuliranjem profita. Kod njih je najčešće prisutna briga za vlastiti opstanak i neometani rad jer najčešće ovise o državnom proračunu, sponzorima, donacijama i vlastitim prihodima. Udruge u kulturi, zahvaljujući prethodno spomenutoj financijskoj neopterećenosti, svoj rad i stvaralaštvo predaju kao javno dobro, bez pretendiranja elitizmu. Dolenec (2015) kaže da bi nerazumno bilo zaključiti da svaka amaterska udruga u kulturi ima visok stupanj kvalitete u ostvarivanju svojeg kulturnog i umjetničkog izraza, stoga bi trebalo nametnuti da se zadovolje osnovni kriteriji koji se odnose na stručnost, osnovne sposobnosti, smislenost, didaktičnost sadržaja ili zajednički interes za očuvanje tradicije, naslijeđa i kulturne baštine.

Udruge u Republici Hrvatskoj najviše djeluju na lokalnoj razini, što samo potvrđuje njihovu želju za rješavanje problema različite tematike unutar zajednice u kojoj djeluju. Maloić (2007) tvrdi da je nužna dobro uspostavljena komunikacija između nevladinog sektora, odnosno udruga i državnih institucija ili jedinica lokalne samouprave. Komunikacija bi trebala biti što aktivnija i transparentnija zbog dobrobiti građana lokalne zajednice. Provođenje „malih“ projekata unutar lokalne zajednice najčešće je inicirano od strane udruga. Nije rijetkost da se na takvim projektima razvijaju partnerstva sa ostalim dionicima lokalne zajednice bilo da su oni građani ili druge organizacije koje imaju interes u rješavanju određenih problema i pitanja unutar zajednice. I sama bit udruga jest povezivanje pojedinaca i ostalih dionika radi zagovaranja zajedničkih interesa i međusobne pomoći, te radi stvaranja nove dimenzije.

Danas, u Republici Hrvatskoj, pored institucija, očuvanje nematerijalne kulturne baštine u lokalnoj zajednici najčešće osiguravaju njezini nositelji koje možemo prepoznati kao organizacije civilnog društva, odnosno udruge u kulturi. Ilczuk (2001, 20–21) govori da postoji potreba za organizacijama civilnog društva u području kulture i baštine, posebno kada se radi o kulturnoj baštini, jer je ona javno dobro. Kako je kulturna baština javno dobro, organizacije civilnog društva mogu pokrenuti mnoge aktivnosti koje bi upozoravale na neučinkovite vladine propise ili pak pokrenuti aktivnosti koje ne ovise o tržišnoj konkurenciji ili utjecaju države. No oni mogu poticati načelo demokratizacije kulture. No, bez obzira na navedeno, organizacije civilnog društva ipak predstavljaju najčešće amatersku sferu, i zbog toga je nemoguće očekivati od njih da rade posao države i njezinih institucija, iako u tom segmentu mogu uvelike pomoći oko popunjavanja praznina u toj domeni (Ilczuk, 2001, 20–21). Navedeno se može potkrijepiti činjenicom da gotovo ne postoji lokalna zajednica u Republici Hrvatskoj koja u svojem okruženju nema barem jednu udrugu u kulturi koja se bavi očuvanjem baštine, te najčešće zadovoljava ispunjenje potreba zajednice za kulturnim sadržajima. U prilog tome Maloić (2007) navodi kako su kreatori lokalne zajednice

svi njezini stanovnici, bilo pasivni ili aktivni. Stanovnici imaju mogućnost da se uključe u partnersku suradnju na lokalnoj razini kroz razne udruge, umjetničke organizacije, vjerska udruženja, sportske organizacije ili kao pojedinci. Ono što je na lokalnoj razini nedvojbeno jest dobra suradnja između svih dionika u zajednici posebice ako se radi o lokalnom ili regionalnom programu. Cilj većine udruga u kulturi u Republici Hrvatskoj, kojima je djelatnost kultura i baština, jest povezivanje zajednice promicanjem i očuvanjem identiteta, tradicija i vrijednosti temeljenih na lokalnoj kulturi.

Nije stoga neobično da se članove udruga u kulturi nerijetko doživljava kao "žive nositelje" (UNESCO, 2003) kulturne baštine te je stoga je nužno vrednovati njihovu ulogu u društvenom i kulturnom životu lokalne zajednice. Potrebno ih je poticati na suradnju sa svim dionicima u području kulture u zajednici kako bi se optimalno iskoristio sav kulturni potencijal građana i kulturnog naslijeđa te se očuvala i spasila od zaborava nematerijalna kulturna baština u lokalnoj zajednici.

Doprinos kulturno-umjetničkog društva „Kupljenovo“ lokalnoj zajednici i očuvanju (lokalne) baštine

Folklorna i etnografska baština, kao nematerijalna kulturna baština, zajedničko su kulturno dobro, a danas i obvezujuće nasljeđe i bogatstvo cijeloga čovječanstva. Njene posebnosti vidljive su u raznolikim vrstama i oblicima. Stoga je i zaštita kulturne baštine, materijalne i nematerijalne, jedan od važnih (ako ne i najvažnijih!) čimbenika za prepoznavanje, (re)definiranje i naposljetku afirmaciju kulturnog identiteta u suvremenosti. Nezaobilazni dio suvremene kulturne baštine, neupitno povezane s nekadašnjim načinom života u zaprešićkom kraju, koja odražava društvene i kulturne posebnosti prostora i vremena, predstavljaju zaprešićka kulturno-umjetnička društva. U gradu Zaprešiću te njegovoj bližjoj okolici djeluju mnogobrojne i vrlo aktivne udruge u kulturi koje se i danas bave hvaljevrijednim amaterskim njegovanjem i izvođenjem vokalne i instrumentalne glazbe, likovnim aktivnostima te scenskim prikazivanjem i predstavljanjem folklornog, glazbeno-plesnog te dramskog izričaja. No, u očuvanju nematerijalne kulturne baštine posebno se ističe jedna udruga u kulturi: Kulturno-umjetničko društvo „Kupljenovo“.

KUD „Kupljenovo“ je osnovano sukladno Statutuⁱⁱ, kao udruga u kulturi, s ciljem bavljenja kulturno-umjetničkom djelatnošću u svrhu očuvanja i promicanja tradicijske baštine Republike Hrvatske s naročitim naglaskom na njegovanje i očuvanje narodnih običaja domaćeg kraja, razvijanja i unapređenja tradicionalnih načela amaterizma i podizanja umjetničke kvalitete i obogaćivanja kulturnog života lokalne zajednice. Slijedom navedenoga, KUD djeluje na području kulturno-umjetničkog amaterizma i glazbeno-scenske, dramske i plesne umjetnosti.

Da bi KUD ostvario svoje zadane ciljeve, trenutno obavlja sljedeće kulturne djelatnosti (sukladno Statutu, čl. 6):

- okupljanje građana, školske i studentske mladeži u svrhu aktivnog amaterskog bavljenja glazbom, folklorom, pjevanjem, plesom i glumom kroz rad glazbene, pjevačke, plesačke i dramske sekcije;
- očuvanje izvornog i reproduktivnog folklor, vokalne i instrumentalne glazbe, narodnih nošnji te ostalih folklornih i etnografskih sadržaja temeljem istraživanja članova i usmene predaje o izvornim narodnim običajima domaćeg kraja;
- organiziranje raznih druženja i manifestacija u cilju kvalitetne prezentacije djelatnosti Udruge čiji su nositelji članovi Udruge;
- poticanje i briga o stručnom osposobljavanju vlastitog kadra koji će odgajati mlađe naraštaje u njegovanju kulturne baštine RH, područja Kupljenova, te razvijanje svijesti kod djece i mladeži o važnosti očuvanja i njegovanja vlastite tradicije i kulture;
- razvijanje i unapređenje odnosa sa srodnim organizacijama u RH te u inozemstvu kroz programe međunarodne suradnje;
- izdavanje knjiga, časopisa i nosača zvuka iz područja svoje djelatnosti.

Obzirom na zadane ciljeve, možemo zaključiti kako je razlog okupljanja, i sudjelovanja članova zasigurno kulturno-umjetnički amaterizam u najboljem smislu tih riječi.

Uloga KUD-a „Kupljenovo“ u lokalnoj zajednici

Počeci današnjeg Kulturno-umjetničkog društva „Kupljenovo“ (dalje u tekstu KUD) sežu u godinu 1980., a službeno je osnovano 1983. godine u Kupljenovu. U radu KUD-a „Kupljenovo“ danas aktivno djeluje sedamdesetak članova različite životne dobi koji svoje kulturno-umjetničke potrebe i dosege pokazuju redovitim javnim nastupima u dramskoj družini (odrasloj i dječjoj postavi), izvornoj folklornoj (plesnoj i pjevačkoj) skupini, folklornoj plesnoj i pjevačkoj skupini, dječjoj folklornoj skupini, muškoj pjevačkoj skupini, ženskoj pjevačkoj skupini „Ivančice“ i vokalnom kvintetu „Vanka“. Iako danas nisu aktivne, u prošlosti su bile i neke druge sekcije, koje je potrebno spomenuti, a to su: muzička sekcija, dječje „Gudilice“ i likovna sekcija.

Od osnutka do danas KUD „kroz društvo je prošlo“ preko petstotinjak članova. Ukoliko uzmemo u obzir broj stanovnika Kupljenova, možemo konstatirati kako je gotovo više od polovice stanovnika sudjelovalo i bilo uključeno u neku od aktivnosti KUD-a. Bitno je to ovdje spomenuti jer sudjelovanje u udrugama doživljava se kao društveno dobro i način poticanja socijalne i društvene integracije u modernom društvu. Službenom registracijom 10. prosinca 1983. društvo bilo napokon i službeno registrirano, te upisano u Registar udruga Republike Hrvatske. Od tada su i narodna glazba, ples, gluma i „pučko kazalište“ u Kupljenovu postali zajednički kulturno-umjetnički sadržaj mnogim mještanima različite životne dobi. U početku je najaktivnija bila dramska sekcija koja je smišljeno i duhovito

predstavljala starinske kupljenske običaje na sceni. U to su doba članovi KUD-a najviše nastupali u susjednim selima, a nerijetko i u Zaprešiću i Zagrebu. Kao i danas, tako su i tada uvijek bili rado viđeni na raznim kulturnim, ali i gospodarsko-turističkim priredbama, jer su ponajprije pjevali i svirali „sebi za dušu“. Za razliku od današnjih dana i navika, svi su tada sudjelovali u svemu, i pjevali su, i svirali, i glumili, pa i plesali. Nije ih tada bilo toliko kao danas, ali su uvijek i na probe i na nastupe dolazili s voljom, jer su voljeli to što rade i što su s ponosom mogli drugima pokazati dio vlastita kulturnog nasljeđa.

Članovi KUD-a svake godine organiziraju nekoliko kulturno-umjetničkih manifestacija s ciljem upoznavanja i približavanja tradicijske baštine zajednici. Osim funkcije očuvanja nematerijalne kulturne baštine te promocije umjetničkog stvaralaštva kroz bavljenje izvornim i reproduktivnim folklorom, vokalnim i instrumentalnim skladbama, čuvanjem narodnih nošnji te ostalim folklornim i etnografskim sadržajima, udruge u kulturi imaju i edukativnu funkciju. One nerijetko organiziraju kulturne manifestacije, stručne seminare i tribine, edukativne radionice, okrugle stolove i građanske akcije u svrhu očuvanja nematerijalne baštine i dodatnog educiranja lokalne zajednice kad je baština u pitanju. Dodatno, sudjeluju na raznim kulturnim priredbama na kojima predstavljaju svoj lokalni, odnosno regionalni kulturni identitet. U kontekstu potrebe čovjeka za pripadnošću nekoj skupini, zajednici ili društvu, ona se u KUD-u ostvaruje već godinama. Osim što članovi uče o svojoj kulturi i reproduciraju isto kroz umjetničke nastupe, većina njih bilo koje dobne skupine, unutar društva se povezala na prijateljskoj i obiteljskoj razini. Stoga nije rijetkost, da se članovi KUD-a druže i izvan okvira djelatnosti KUD-a, i u konačnici zadovoljili svoju potrebu za druženjem i pripadnošću.

Potrebno je istaknuti i njihovu funkciju u ispunjavanju slobodnog vremena, solidarnosti, rekreacije i komunikacije među članovima, ali i u široj lokalnoj zajednici. Članovi udruga u kulturi vrlo često gostuju na raznim kulturnim i umjetničkim manifestacijama i festivalima, gdje se dobivaju nove spoznaje o drugim kulturama te su u isto vrijeme i promotori svoje vlastite kulture, lokalne i tradicijske.

KUD „Kupljenovo“ i očuvanje kulturne baštine

Članovi KUD-a uz stručno vodstvo umjetničkog voditelja prof. Ivce Ivankovićaⁱⁱⁱ svojom djelatnošću uspješno čuvaju nematerijalnu kulturnu baštinu zaprešićkog kraja. Navedeno se ponajprije odnosi na tradicijsku, lokalnu baštinu. Očuvanje baštine se manifestira kroz aktivnosti sekcija koje svojim radom i programom uz veliki entuzijizam članova uspješno čuvaju i prenose svoje tradicijsko naslijeđe.

Dramska sekcija

Dramska družina KUD-a „Kupljenovo“ od osnutka KUD-a postaje zajednički kulturno-umjetnički sadržaj mnogim članovima lokalne zajednice različite životne dobi. Dramske predstave su većinom na „zaboravljenom“ govoru Kupljenova kakav danas rijetko možemo čuti. Napisano je i izvodi se oko 30-ak zavičajnih igrokaza, a najpoznatija je predstava „Babica su betežni“ za koju je godine 1993. autorica Zorica Jandras^{iv} dobila posebnu nagradu Hrvatskog sabora kulture i koju je u suradnji s članovima KUD-a snimila i Redakcija dramskog programa Hrvatske radio televizije. KUD „Kupljenovo“ i članovi dramske sekcije organiziraju preko deset godina „Kajkavijadu u Kupljenovu“ manifestaciju koja predstavlja susret dramskih amaterskih kajkavskih družina, pisaca i pjesnika zaprešićkoga kraja kako bi se zavičajni govor sačuvao od zaborava.

Izvorna sekcija

Uz dramsku sekciju, posljednja dva desetljeća posebice je aktivna izvorna (glazbeno-plesna) skupina koja s ljubavlju njeguje i od zaborava čuva nematerijalnu kulturnu baštinu, odnosno zavičajnu etnografsku, glazbenu i plesnu baštinu zaprešićkog kraja. Njezina posebnost i vrijednost krije se u činjenici da je u zaprešićkome kraju jedina folklorna skupina koja se ozbiljno bavi vlastitim (izvornim) zavičajnim nasljeđem. Uz oživljavanje sela i nekadašnjih običaja suvremenim scenskim prikazima posebna se pozornost u radu i programu izvorne skupine u proteklom desetljećima, pridaje, istraživanju, zapisivanju te scenskom predstavljanju i raznih drugih narodnih običaja kupljenskoga kraja, poput ivanjskih, svadbenih i korizmenih kao i obnovi starinskih narodnih nošnji.

Folklorna plesno-pjevačka sekcija

Osim primarne zadaće istraživanja, čuvanja i reproduciranja izvornog folkloru, kroz pjesmu, ples, zvuk, narodno ruho i običaje, folklorna plesno-pjevačka sekcija KUD-a osnovana je s ciljem učenja o kulturnoj baštini cijele Republike Hrvatske. Pod vodstvom umjetničkog voditelja, ova skupina ima za cilj scenski prikazati kroz umjetničku obradu bogatu hrvatsku tradicijsku kulturu, ponajprije glazbenu, vokalnu i plesnu te kroz izvođenje upoznati i educirati lokalnu zajednicu.

Dječja folklorno-plesna sekcija

Dječja folklorno-plesna skupina KUD-a „Kupljenovo“ predstavlja nadasve vrijedan i kvalitetan podmladak koji se za raznorazne folklorne izazove priprema od najmlađe dobi. Članovi sekcije nisu samo iz Kupljenova, nego i iz šire lokalne zajednice koja je prepoznala potencijal

i kvalitetu ove sekcije. Za scensko izvođenje uvježbavaju se ponajprije kupljenskoga kraja, no isto tako se djecu preko pjesama i plesova upoznaje sa tradicijskom kulturom i nematerijalnom baštinom iz čitave Republike Hrvatske. Cilj je kroz sekciju osigurati prenošenje znanja na mlađe generacije i potaknuti ih na razmišljanje o vlastitom kulturnom identitetu i kulturi, stoga je od velike važnosti za KUD da djeca kada odrastaju postaju vrlo vrijedni i odgovorni članovi i članice izvorne skupine ili pjevačkih skupina KUD-a, uspješno odolijevajući svim „pomodnim“ izazovima.

Muška pjevačka skupina

Članovi muške pjevačke skupine svojim izvođenjem stvaraju i njeguju zaseban i jedinstven pjevački program koji (ponekad i uz aktivne starije pjevačice) redovito obogaćuju izvedbama starinskih „romarskih“ napjeva, odnosno jedinstvenih hodočasničkih pučkih (nekoć i crkvenih) marijanskih pjesama, ali i izvedbama „vinskih“, „bečarskih“ i gotovo zaboravljenih „soldačkih“ pjesama. Ova sekcija pokazuje da su znanje, upornost i sistematski i ozbiljan rad jedini recept za kontinuiranu i kvalitetnu izvedbu.

Ženska pjevačka skupina „Ivančice“

Osnivanje pjevačke skupine "Ivančice" potaknuto je, prije svega, sa željom, namjerom i idejom da od starijih vrsnih pjevačica KUD-a mlađe usvoje starinski način i stil pjevanja te da nauče i na nastupima izvode one narodne pjesme koje nisu zastupljene u pojedinim običajnim izvedbama i scenskim prikazima izvorne glazbeno-plesne skupine. Tako program kupljenskih "Ivančica" čine lijepe nekadašnje zavičajne, ljubavne ili *šalne* pjesme Iza sebe imaju vrlo zapažene nastupe, sudjelovanja na festivalima i snimanja za Hrvatsku radio televiziju. Već su nekoliko godina među najboljim vokalnim sastavima Zagrebačke županije, te su nekoliko puta nastupile na Državnoj smotri što dokazuje da su mlađe članice KUD-a uspješno usvojile starinski način i stil pjevanja. Vrijedi istaknuti da su 2016. godine na Susretu malih vokalnih sastava iz cijele Hrvatske u Bjelovaru bile nagrađene su posebnom nagradom za kvalitetu zvuka, dok su u okviru 13. Susreta (2017.) osvojile prvu nagradu u kategoriji izvorne narodne glazbe i time bile proglašene najboljim malim vokalnim sastavom u Hrvatskoj.

Vokalni kvintet „Vanka“

Vokalni kvintet VANKA – najmlađa je sekcija kupljenskoga društva. Uz zajedničke koncertne nastupe s ostalim članovima i sekcijama, taj novoosnovani pjevački sastav od godine 2016. predano i postupno uvježbava poseban program duhovnih i folklornih pjesama te višeglasnih autorskih i klapskih obrada. Članovima društva je želja takvim programom i nazivom podsjetiti zaprešićku i širu hrvatsku glazbenu i drugu kulturnu javnost na lik i djelo znanoga hrvatskoga i svjetski poznatoga slikara Maksimilijana Vanke koji je na osebujan način vezan uz Kupljenovo, što mnogi članovi lokalne zajednice ne znaju. Članovi KUD-a pod vodstvom umjetničkog voditelja, napravili su istraživanje o Maksimilijanu Vanki, no nikada nije pouzdano utvrđeno tko su mu bili roditelji. Međutim, zna se da ga je odmah po rođenju udomila zagorska seljanka Dora Jugova, te da je svoje najranije djetinjstvo proveo i proživio u tada vrlo siromašnom zagorskom selu Kupljenovu.

Publikacije KUD-a

Uz dobro znane i priznate uspjehe kupljenskoga izvornoga folklornoga društva, tome svjedoče i razne stručne publikacije, te glazbena i medijska (radijska i televizijska) izdanja. Članovi KUD-a sudjelovali su u brojnim snimanjima tonskih zapisa, ali i televizijskim emisijama za Hrvatsku-radio televiziju. Dvije najaktivnije sekcije KUD-a, dramska sekcija i izvorna sekcija, imale su zajedno nekoliko zapaženih emisija ostvarenih u suradnji s Dramskim programom te Redakcijom pučke i predajne kulture Hrvatske televizije. Dio prethodno spomenute vrijedne i osebujne baštine zabilježio je više puta i Hrvatski radio – Uredništvo narodne glazbe Glazbenoga programa, pa su u suradnji s KUD-om ostvareni i nosači zvuka: CD i kazeta zavičajne glazbe pod nazivom "Lepo nam je, lepo, Zagorje zeleno" koji predstavlja jedini nosač zvuka s folklornom glazbom zaprešićkoga kraja. Odlične reakcije na prvi nosač zvuka rezultirale su glazbenom pričom i izdanjem drugog nosača zvuka u 2008. godini pod nazivom „Kupljenovo u srcu te nosim...“. Drugi nosač zvuka je u suradnji s diskografskom agencijom Spona objavila izdavačka kuća Aquarius Records iz Zagreba (to je ujedno i prvi slučaj da takve profesionalne diskografsko-izdavačke agencije izdaju CD sa snimkama izvorne folklorne glazbe), a počinje i završava pjesmama i napjevima o zavičaju – o Kupljenovu, Zaprešiću i Hrvatskome zagorju. KUD je izdao 2012. godine i prvu knjigu pod nazivom „Kupljenski spomenar – 1. diel – Tanci i popevke“ koja predstavlja folklorističko, točnije i bolje rečeno etnomuzikološko blago Kupljenova. Osnovni cilj spomenute knjige jest da se mlađim naraštajima i u budućnosti ukaže na vrijednosti i važnost očuvanja vlastite tradicijske kulture.

Iz navedene analize djelatnosti KUD-a možemo zaključiti kako su članova KUD-a vrlo aktivni i uspješni u očuvanju svoje lokalne kulture, odnosno nematerijalne kulturne baštine. Osim navedenog, svojim su se radom nametnuli kao važni dionici lokalne zajednice što je vidljivo i u dva konteksta društvenom i kulturnom. U društvenom kontekstu KUD ispunjava čovjekovu potrebu za pripadanjem određenoj zajednici ili društvu, dok je u kulturnom kontekstu istaknuta funkcija spoznaje i edukacije o vlastitoj baštini i prenošenju iste na mlađe

generacije. Tome u prilog govore i navedene publikacije koje je KUD (kao skupina entuzijasta i volontera) ostvario kako bi trajno zabilježio svoju tradicijsku i lokalnu kulturu.

Zaključak

Kulturna baština zajedničko je kulturno dobro, a danas i obvezujuće nasljeđe i bogatstvo cijeloga čovječanstva. Njene posebnosti vidljive su u raznolikim vrstama i oblicima. Stoga je očuvanje i zaštita kulturne baštine, materijalne i nematerijalne, jedan od važnih (ako ne i najvažnijih!) čimbenika za prepoznavanje, (re)definiranje i naposljetku afirmaciju kulturnog identiteta u suvremenosti svake lokalne zajednice. U Republici Hrvatskoj posljednjih tridesetak godina važnu ulogu u lokalnim zajednicama čine udruge u kulturi. Udruge predstavljaju mjesta u kojima članovi zajednice mogu ispuniti svoju funkciju slobodnog vremena ali i onu važniju – ostvariti potrebu za pripadanjem određenoj zajednici ili društvu. Promatrajući baštinu kroz lokalnu kulturu možemo primijetiti da ista predstavlja temelj za očuvanje i pomicanje lokalnog baštinskog naslijeđa poput jezika, kulturnih običaja, identiteta i slično. Ona može pokrenuti niz aktivnosti u zajednici poput (Brennan et al., 2009, 2-3): oživljavanje mjesta kroz obnovu, revitalizaciju arhitektonske baštine u zajednici, organiziranje raznih kulturnih događaja poput održavanja tradicijskih kulturnih manifestacija, ponovno pokretanje tradicijskih zanata i umjetničkih vještina specifičnih za lokalnu kulturu, organiziranje kulturnih festivala, razvijanje okolišnih aspekata kulture kroz manifestacije poput žetvenih svečanosti ili način korištenja prirodnih resursa, i tome slično. Upravo navedene aktivnosti daju odgovor i na postavljeno istraživačko pitanje ovog rada. Spomenute aktivnosti mogu poslužiti kao osnova za razvoj zajednice, no prvenstveno bi trebale imati zadaću da održavaju tradiciju, odnosno način života u zajednici. Na obrađenom primjeru kulturno-umjetničkog društva „Kupljenovo“ kao aktivne udruge u kulturi u gradu Zaprešiću možemo zaključiti kako udruge u kulturi svojim radom doprinose očuvanju baštine, osobito nematerijalne. Navedeno se odnosi na uvjet da su članovi udruge, koji su ujedno i članovi zajednice, osvijestili važnost baštine te sa voljom i predanošću uče o njoj i prezentiraju je široj zajednici. Udruge u kulturi svojim radom utječu na kulturni razvoj zajednice koji bi se trebao zasnivati na autentičnim kulturnim naslijeđima. Nematerijalna kulturna baština trebala bi biti polazište za konkretne razvojne strategije kako bi se lokalne zajednice mogle prepoznati u globalizacijskim trendovima stoga je nužno prepoznati i vrednovati rad udruge u kulturi kao istinskih i altruističkih čuvara baštine.

ⁱ Kupljenovo je malo selo koje je udaljeno tridesetak kilometara od grada Zagreba, a danas administrativno pripada Gradu Zaprešiću i Zagrebačkoj županiji te prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine broji 704 stanovnika.

ⁱⁱ Statut Kulturno-umjetničkog društva „Kupljenovo“ donesen je na sjednici Skupštine Kulturno-umjetničkog društva „Kupljenovo“ 14.09.2015. godine temeljem članka 13. Zakona o udrugama („Narodne novine“ broj 74/14) i predstavlja najviši normativni akt kojim se uređuje unutarnji ustroj i upravljanje u udruzi.

ⁱⁱⁱ Ilica Ivanković, prof. rođen je 1968. godine u Zagrebu. Etnolog i folklorist; od rane mladosti bavi se istraživanjem narodne baštine te bilježenjem glazbenoga i plesnoga naslijeđa Hrvata, posebice kajkavaca. Kao pedagog, koreograf, voditelj ili stručni suradnik pomaže rad mnogih izvornih i reproduktivnih folklornih skupina u Hrvatskoj i u inozemstvu. Voditelj je gotovo svih sekcija KUD-a Kupljenovo. Član je Hrvatskoga etnološkog društva, Hrvatske glazbene unije, Stručnog savjeta za folklor Hrvatskoga sabora kulture te dugogodišnji suradnik Pasijske baštine. Od godine 1990. do 1993. bio je aktivan plesač/pjevač Ansambla LADO s kojim i danas uspješno autorski surađuje. Od travnja 1998. stalni je suradnik nekadašnje Redakcije narodne glazbe GP HRA, a danas i novinar, autor, voditelj i urednik radijskih emisija u Odjelu glazbenih sadržaja HRT-a. Uz to, radio je i radi kao producent, suautor, koscenarist ili stručni suradnik mnogobrojnih glazbenih izdanja i tv-emisija o pučkoj kulturi.

^{iv} Zorica Jandras, prva predsjednica KUD-a te od njegovog osnutka do vodi dramsku družinu KUD-a te je ujedno autorica je svih dramskih tekstova.

^v Bećar – mlađi muškarac, momak ili oženjen, koji se i nakon ženidbe ponaša kao momak

^{vi} Soldat - vojnik

Literatura:

1. Barber, B. (2003). *Managing Europe's Cultural Heritage: A Democratic Perspective*. In *Visions of Heritage in Flanders and Europe*. Culturele Biografie Vlaanderen vzw, Antwerpen, 80-84.
2. Bežovan, G. (2004). *Civilno društvo*. Zagreb. Nakladni zavod Globus.
3. Brennan, M. A., Flint, Courtney G., Luloff, A. E. (2009). Bringing Together Local Culture and Rural Development: Findings from Ireland, Pennsylvania and Alaska. Vol. 49, No. 1, January 2009. *Sociologia Ruralis*. 97-112.
4. Brennan, M. (2019). The Importance of Incorporating Local Culture into Community Development. *EDIS 2005* <https://journals.flvc.org/edis/article/view/115224>. Dostupno 01.07.2020.
5. Bruhn, J. G. (2011). *The sociology of community connections*. Springer Science & Business Media.
6. Crljenko, I. (2017). Metoda klasifikacije u istraživanjima egzonima. *Hrvatski geografski glasnik* 79, br. 1: 81-106. <https://hrcak.srce.hr/182124>
7. Čendo Metzinger, T., Toth, M. (2020). *Metodologija istraživačkog rada za stručne studije*. Velika Gorica: Veleučilište Velika Gorica
8. Dolenec, B. (2015). Kulturno-umjetnički amaterizam u Krapinsko-zagorskoj županiji od 1995. do 2015. godine. *AKUUKZZ*. http://www.zajednica-akuukzz.com/o_zajednici.html. Dostupno 01.08.2020.
9. Geiger Zeman, Marija and Zeman, Zdenko. (2010). *Uvod u sociologiju (održivih) zajednica*. Zagreb. Centar za istraživanje integralne održivosti i održivog razvoja, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
10. Goddard, S. (2009). *Heritage partnerships – Promoting public involvement and understanding*. Heritage and beyond. Council of Europe Publishing. P.141-148.
11. Huyse, L. (2001). *Over burgerschap, inburgering en de rol van het middenveld*. In *Het maatschappelijke middenveld in Vlaanderen*. Brussels. VUBPress, p.137–146.
12. Ilczuk, D. (2001). *Cultural Citizenship. Civil Society and Cultural Policy in Europe*. Amsterdam. Boekmanstudies
13. Kulturno-umjetničko društvo „Kupljenovo“. (2014). Statut, dostupno na <https://uprava.gov.hr/register-udruga/826>. Pristupano 02.08.2020.

14. Maloić, S. (2007). Udruga kao sudionik lokalne zajednice u prevladavanju društvenih problema-klub liječenih alkoholičara Kašina-centar. *Kriminologija & socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju* 15.1: 55-66.
15. Metzinger Č. i Toth. (2020). Metodologija istraživačkog rada za stručne studije. Velika Gorica: Veleučilište Velika Gorica
16. Republika Hrvatska. *Ministarstvo kulture i medija*. (2020). URL: [https://min-kulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20\(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme\)](https://min-kulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme)). Rijeka: Ekonomski fakultet.
17. Ripp, M., Rodwell, D. (2018). *Governance in UNESCO World Heritage Sites: Reframing the role of management plans as a tool to improve community engagement*. Aspects of management planning for cultural world heritage sites, p.241-253
18. Rosenstein, C. (2006). *How Cultural Heritage Organizations Serve Communities: Priorities, Strengths and Challenges*. Washington, D.C. The Urban Institute
19. Skledar, N. (2012). *Sociologija kulture: pojmovi, teme, problemi*. Zagreb. Plejada.
20. Supek, R. (1974). Sociološki značaj amaterizma. *Kultura*, 26, 8-16.
21. Tylor, E. (1971). *Primitive culture*. New York. Harper and Row
22. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000132540>. Dostupno 01.12.2019.
23. Van der Auwera Sigrid and Schramme Annick. 2011. „Civil Society Action in the Field of Cultural Heritage“. *Heritage & Society* 4(1), 59–82.
24. Vijeće Europe. (2005). *Framework convention on the value of cultural heritage for society (Faro Convention)*. Faro: Council of Europe. URL:<http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/199>. Dostupno 17.08.2020.
25. Zelenika, R. (2000). Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci.
26. Žugaj, M., Dumičić, K., Dušak, V. (2006). *Temelji znanstvenoistraživačkog rada : metodologija i metodika*. Varaždin: Tiva